

CEZAEVLERİNDE YAŞANAN İNTİHAR OLAYLARINA İLİŞKİN ANAYASA MAHKEMESİ KARAR İNCELEMESİ

A. OLAYLARIN ÖZETİ

Başvuru, hükümlü olarak bulunulan ceza infaz kurumunda ası suretiyle intihar edilmesi ve bu intihar olayına ilişkin etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi nedenleriyle yaşama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

B. İNCELEME VE KARAR

Anayasa Mahkemesi verdiği kararda yaşam hakkı yönünden;

Cezaevlerinde gerçekleşen ölüm olayları için de geçerli olabilecek bu yükümlülüğün ortaya çıkması için cezaevi yetkililerinin kendi kontrolleri altındaki bir kişinin kendini öldürmesi konusunda gerçek bir risk olduğunu bilip bilmediklerini ya da bilmeleri gerekip gerekmediğini tespit etmek, böyle bir durum söz konusu ise bu riski ortadan kaldırmak için makul ölçüler çerçevesinde ve sahip oldukları yetkiler kapsamında kendilerinden beklenen her şeyi yapıp yapmadıklarını incelemek gerekmektedir (Mehmet Kaya ve diğerleri, B. No: 2013/6979, 20/5/2015, § 72). Ancak özellikle insan davranışının öngörülemezliği, öncelikler ve kaynaklar değerlendirilerek yapılacak işlemin veya yürütülecek faaliyetin tercihi dikkate alınarak pozitif yükümlülük yetkililer üzerine aşırı yük oluşturacak şekilde yorumlanmamalıdır (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 53; Sadık Koçak ve diğerleri, * 74). Bu çerçevede Anayasa Mahkemesince yapılacak incelemede basit bir ihmali veya değerlendirme hatasını aşan bir kusurun cezaevi yetkililerine atfedilebilir atfedilemeyeceğinin ortaya konulması gerekmektedir.

Başvuru konusu olayda, Ceza İnfaz Kurumu yetkililerinin resen harekete geçerek ilaçları temin etmek ve U.Ö.nün reçetede yazıldığı şekliyle bu ilaçları kullanmasını sağlamak yerine psikolojik rahatsızlığı bulunan bir kişinin iradesine göre hareket etmeyi tercih ettikleri ve U.Ö.nün söz konusu ilaçları bir dilekçeyle talep etmesini bekledikleri görülmektedir. Bu durum, ölümün ilaçların temin edilmemesi nedeniyle meydana geldiği anlamına gelmemekle birlikte ceza infaz kurumunda bulunan tutuklu ve/veya hükümlülerin yaşam ve sağlıklarının korunması için oluşturulan sistemin somut olayda etkili bir şekilde işlemediğinin açık bir işaretidir.

Psikolojik sorunları bulunan U.Ö., ceza infaz kurumlarının bu tarz sorunları bulunan tutuklu ve hükümlüler için ayrılan özel bölümlerinde kalma imkanı kendisine sağlanmadan ve yaşam hakkının korunması için hiçbir tedbir alınmadan, dahası kendisine önerilen ilaçlar dahi verilmeden kendisinden başka kimsenin bulunmadığı bir odaya tek başına konulmuştur.

İntihar eğilimi bulunmayan bir tutuklunun ya da hükümlünün bulunduğu koğuş, oda veya eklentilerinde çamaşır ipi bulundurabilmesi başlı başına bir ihlal sebebi olmamakla birlikte somut olayda olduğu gibi intihar eğilimi bulunan bir kişinin kaldığı odada intihar eylemini kolaylaştırabilecek nitelikte bir çamaşır ipinin bulundurulması da U.Ö.nün yaşamının korunması için alınması gereken tedbirler yönünden önemli bir eksikliklerdir."

şeklinde karara vararak, somut olayda, ceza infaz kurumlarında bulunan tutuklu ve/veya hükümlülerin yaşam ve sağlıklarının korunması için oluşturulan sistemin etkili bir şekilde işlemediği ve U.Ö.nün yaşamının korunması için gerekli olan tüm tedbirlerin alındığının söylenemeyeceği sonucuna varılarak U.Ö.nün yaşamının kendi eylemlerine karşı korunamaması sebebiyle Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği yaşamı koruma yükümlülüğünün ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Anayasa Mahkemesi verdiği kararda yaşam hakkı kapsamında etkili bir soruşturma yürütlemediği yönünden;

Savcılık, U.Ö.nün psikolojik durumunun tespiti ve intihar emaresi olarak değerlendirilebilecek davranışlar sergileyip sergilemediğinin ortaya konulması amacıyla U.Ö.nün oda arkadaşlarının ifadelerine başvurabilecekken bu kapsamda kimsenin ifadesini almamış ve şüpheli sıfatıyla dinlenen kişilerin beyanlarıyla yetinmiştir. Savcılık ayrıca U.Ö. ile birçok görüşme gerçekleştiren ve somut olayda kilit isim olan Ceza İnfaz Kurumu psikoloğunun beyanına da başvurmamıştır.

Soruşturmanın etkililiği konusunda bu bölümde yer verilen değerlendirmeler bir bütün halinde ele alındığında Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen soruşturmada ölüm olayının tüm yönlerinin ortaya konulamadığı, dolayısıyla somut olayda yürütülen soruşturmanın teoride olduğu gibi fiilen de hesap verilebilirliği sağlayamadığı kanaatine varılmıştır.

Son olarak etkili bir ceza soruşturması yürütülmediği yönündeki iddialar bakımından ihlal tespit edilmiş olması nedeniyle başvurunun özel koşulları çerçevesinde başvuru yollarının tüketilmediği sonucuna ulaşamadığı belirtilmelidir." şeklinde karara vararak somut olayda yürütülen ceza soruşturmasında yaşam hakkının usule ilişkin boyutunun ihlal edildiğine karar

verilmiştir.

C. KANAATİMİZ

Anayasa Mahkemesi'nin bu kararı, kanımızca ceza infaz kurumlarının hükümlüler ile ilgili yükümlülüklerinin belirlenmesi bakımından önemli bir karardır. Zira; kararda hükümlülerin psikolojilerinin de göz önünde bulundurularak bu şekilde önlemler alınması gerektiği belirtilmiştir.

Ayrıca; kararda Bakanlık'ın idari davanın derdest olduğu savunması olmasına karşılık başvuru yollarının tüketilmediği sonucuna ulaşamadığı belirtilmektedir. Zira; etkili bir ceza soruşturması yürütülmediği yönündeki iddialar bakımından ihlal tespit edilmiştir. Bu bakımdan da karar önemli bir karardır.